

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ГІПОТЕЗ РОЗУМІННЯ ТЕКСТІВ

Головко М.В., Бабкова Н.В., Гулієва Д.О.

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків*

Системи оцінки читабельності (readability tester) або важкості сприйняття тексту природною мовою з'явилися на ринку ІТ як один з інструментів для підготовки якісного контенту. Насамперед такі системи стають у нагоді SEO спеціалістам, які готують матеріали для публікацій для певної аудиторії. Ще однією сферою використання систем оцінювання легкості сприйняття є написання учбової літератури, адже література, яка видається для закладів освіти, повинна відповідати певним рівням знань учнів. Саме у цьому напрямі вперше почалися дослідження даної теми.

Актуальність теми полягає в тому, що розширення інформаційного простору сучасної людини пов'язане зі сприйняттям даних з різноманітних джерел, у тому числі текстових матеріалів. Аналіз важкості сприйняття має на меті покращення даного показника для налагодження оптимального рівня читабельності для очікуваного читача. На рівень важкості сприйняття тексту впливає ряд факторів серед яких цільовий характер повідомлення; форма подачі інформації: якість печаті, наявність та кількість ілюстрацій, схем, заголовки, колір та розмір шрифту, форматування тексту, тощо; лексична складова; стиль. Останній фактор є найбільш корисним з точки зору оцінювання адже надає можливість для проведення облічувальних операцій над текстом. Саме він використовується в більшості існуючих метрик.

В цілому аналіз сучасних гіпотез розуміння свідчить, що єдиної теорії поки що не існує. Наявні моделі досить суперечливі, певні ідеї викликають сумнів, зокрема, важко погодитися з думкою О. І. Новікова, що «принципово інша природа смислового коду дозволяє в результаті розуміння тексту здійснювати переклад своєю внутрішньою мовою – особливим способом представлення інформації. Однією з її істотних особливостей є симультанність представлення змісту в свідомості, на відміну від лінійної організації тексту». Попри всю повагу до цього авторитетного вченого немовна суть смислового коду викликає сумніви та потребує уточнення. Теза про симультанність, з нашого погляду, теж є дискусійною.

Проте представлені розробки проблеми інтерпретації тексту створюють досить ґрунтовну базу для побудови концепції розуміння, в тому числі цьому сприяють такі теоретичні доробки, як теорія мовної свідомості, теорія домінанти, розрізнення сенсу та значення тексту.

Отже, проблема розуміння вже багато років привертає увагу дослідників. Завдяки здобуткам сучасної науки (філософії, психології, когнітології, різних галузей мовознавства) сьогодні ми значно наблизилися до побудови цілісної концепції розуміння тексту. Передумовою створення такої концепції став ряд актуальних, добре обґрунтованих теорій, зокрема теорії мовної свідомості (Є. Ф. Тарасов), теорії текстової домінанти (О. І. Новіков), моделей розуміння Г. І. Ісенбаєвої, Н. П. Пешкової, Д. В. Псурцева та ін.